

بنځو او ماشومانو ته د بشر پالنې غبرگونونو اغېزناکه کول

• د جنډر له لیدلوري د کنډز د برید ارزونه

به د اغېزمن جمعیت په ځانگړې توګه بنځو او نارینه وو اړتیاوې، زیانمنیتیاوې او وړتیاوو ولري، لازمي سپارښتي چمتو کوي.

له پراخو اندېښنو سره د جنډر گډو اړخونو د بسټیزه کولو موضوع په پراخه کچه نامتوازنه ده خو تر یوه حده له بیړني وضعیت مخکې د اړتیاوو ارزونې په پایله کې د واش پروگرام (د سالمو اوبو، روغتیا پالنې او حفظ الصحې پروگرام) د بیړني اندېښني او اوسیدو ځای زېږنده اندېښني چې له احتمالي خطرونو سره ګډ محافظتي لاملونه لري، د پروگرام په پیل کې پېژندل شوي وي. دغه وضعیت د مرستې د وېش او بیخ بیناوو د ښه والي لامل شو چې په ښه توګه د اغېزمنو وګړو اړتیاوو ته یې رسیدنه کوله.

نورې د ګډون او مرستې برخې د ښو تجربو پر بنسټ هم پلي شوي، البته د ماشومانو له پاره د خوندي فضاء رامنځته کولو، د جنډر پر بنسټ تاوتریخوالي له خطر سره مخ بنځو ته د لاس رسې له پاره ګرځنده خدماتي پروګرامونه او هغه پروګرام جوړونه چې هدف یې د بنځو د مقاومت کچې لوړول دي. خو په اساسي توګه د بیړني دغو فعالیتونو تمرکز د بنځو او ماشومانو عملي اړتیاوو ته رسیدنه ده، البته په تصمیم نیونې پروسو کې پر ګډون او سرچینو ته پر لاسرسي په کم ټینګار سره.

د ۲۰۱۵ کال د سپټمبر په ۲۸ مه نېټه طالبانو د کنډز ولایت پر مرکز (کنډز ښار) د تاوتریخوالي نه ډک برید وکړ. طالبانو د دغه برید په پایله کې له ۲۰۰۱ کال وروسته د لومړي ځل له پاره د یو ښار واک په لاس کې واخیست. د هغوی دغه برید ۱۵ ورځې دوام وکړی څو چې امنیتي ځواکونو د دغه ښار پر بیابانولو بریالي شول.

د دغه برید په پایله کې ۲۸۹ تنه مړه او ۵۵۹ تنه ټپیان شول چې د قربانیانو په ډله کې ۲۸۴ تنه بنځي او ماشومان وو. کابو ۱۵۰۰۰ زره کورنۍ د خپلو کورونو پرېښودو ته اړ او نورو ولایتونو لکه تخار، بغلان، بدخشان، بلخ او کابل ته کډه شوي.

ناورین او منازعې پر بنځو، نارینه وو، هلکانو او نجونو بیلابیلې اغیزی وکړې. البته د جنډر پر بنسټ تاوتریخوالي پېښو په شمول، په رسمي توګه د دغې پدیدې د پېژندنې له پاره د بنځو له پاره د ملګرو ملتونو ادارې او د کډوالو له پاره د ناورې شورا تر رهبرۍ له لاندې بشر پالو فعالیتونو کې د جنډر کاري ځواک د جنډر له اړخه د کنډز ناورین پر وړاندې د بشر پالنې غبرګون یوه ارزونه پیل کړه.

دغه رپورټ د جنډر له لیدلوري د کنډز برید پر وړاندې د غبرګونونو بېلابېل اړخونه تحلیل کړل، بریاوې، ننگونې او نیمګړتیاوې یې وپېژندلې او د دې تضمین له پاره یې چې راتلونکي غبرګونونه

په بشر دوستانه فعالیتونو کې د جنډر کاري ځواک

نارینه ګډون او ګډې ګټې وهڅول شي. دغه پروګرام همدارنګه هڅه کوي څو هغه درزونه چې د بشر دوستانه پراختیا په برخه کې شته دي، سره ونښلوي څو د بیړنيو حالاتو پر وړاندې اوږدمهاله مقاومت یقیني شي.

د ملګرو ملتونو ادارو، په بشر دوستانه فعالیتونو کې ښکېلو ملي او بین المللي سازمانونو او هغو ادارو کاري ځواک چې د ګډو بشر دوستانه عناصرو باندې مشتمل پراختیايي پروګرامونه لري، د بنځو له پاره د ملګرو ملتونو ادارې او د ناورې د کډوالو شورا تر رهبرۍ لاندې او د IASC پروګرام د جنډر چارو د تخنیکي سلاکارانو په مرسته، تر پوښښ لاندې لري. د دغه کاري ځواک د فعالیتونو موخه د دې تضمین دی چې د افغانستان په ټولو بشر پاله فعالیتونو کې د جنډر په برخه کې د اندېښنو په پام کې نیول بسټیزې شي څو د هغو په پایله کې د بنځو او

۲۴۸

تنه د کنډز ولايت د بريد قربانيان بنځي او ماشومان دي په شمول د ۶۶ تنو وژل شوي کسان.

۱۵۰۰۰

کورنۍ د کنډز د بريد په پايله کې بي ځايه شوي چې ډېری يې د کنډز گاونډ ولايتونو ته کډه شوي وي.

۱۲۲۰۰۰

نجونې د کنډز ولايت د بريد په ترڅ کې د زده کړو له نعمت څخه محرومي شوي ځکه چې په دې موده کې ټول ښوونځي تړلي وو.

¹ ALL STATISTICS SOURCED FROM http://unama.unmissions.org/sites/default/files/special_report_on_kunduz_province_12_december_2015.pdf

په عمومي توگه ځوابيه فعاليتونه تر ډېره د يو لړ فرضيو پر بنسټ وو چې د يوې پېښې د پېښېدو په صورت کې بايد له ټولو خلکو سره مساوي چلند وشي او دا چې هغه نارينه چې مرستې تر لاسه کوي د کورنۍ د بنځينه غړيو اړتياوو په اړه به په سمه توگه رپورټ ورکړي او دا چې د جنډر پر بنسټ تاوتریخوالي په افغانستان کې د اسلامي انگيرونو پر بنسټ چې نارينه له ښځو څخه بېلوي، په بېرنيو حالتو کې د پام وړ ستونزه نه ده.

د نجونو زده کړو، د امنيدواری روغتيا او د جنډر پر بنسټ تاوتریخوالي په څېر عملي اړتياوو ته په رسیده کې باندې د تمرکز دوامداره ليوالتياوې په دې معنی دي چې ستراتيژيکې اړتياوې د ټولنيزو رولونو، وړتياوو او بېلابېلو زيانمنتياوو په توپير سره په سمه توگه نه تحليل کېږي او رسیده کې ورته نه کېږي. پر نړيوالو لارښودونو د مالکيت نه شتون او ځايي کارکوونکيو له پاره د ژباړل شويو سرچينو نشتوالی دغه نيمگړتياوې لا زياتې پراخوي.

که څه هم د جنس او سن په تفکيک سره د اطلاعاتو راټولول په ښه کېدو دي، خو لاهم د جنډر له اړخه د دغو اطلاعاتو د راټولولو، تحليل او رپورټ ورکونې له پاره د مالي او بشري سرچينو او تخنيکي وړتياوو په برخه کې نيمگړتياوې شته دي. سترې نيمگړتياوې همدارنگه د روزل شويو محافظتي همکارانو د انسجام او يا د جنډر سلاکارانو او په بېرنيو حالاتونو کې له ښځو او نجونو څخه د اطلاعاتو راټولولو له پاره د اړتياوو په ارزونه کې شتون لري.

که څه هم مرستې تر ټولو اړمنو کسانو ته رسول شوي خو دغه مرستې په پراخه کچه نارينه وو ته وپشل شوي چې د رپورټونو پر بنسټ دغه نارينه تل د ښځو، ماشومانو او د کورنۍ نور زيانمن غړيو لکه زرو او معيوبو کسانو اړتياوې په سمه توگه نه درک کوي.

سپارښتنې

- مالي او بشري سرچينې بايد تر ډېره د اطلاعاتو د راټولونې، تحليل، رپورټ ورکونې او تفسير په برخه کې د وړتيا پر پياوړتيا سره چې د جنس او سن په توپير سره شته دي، تفويض شي. په دغه اصل کې د سمو موخو له پاره د سمو تگلارو کارونه شامله ده.

- د بشري سرچينو په برخه کې هغه پالیسي په بشر دوستانه ادارو کې د بنځينه کارکوونکيو له پاره فرصتونه پېژني او ورنه ملاتړ کوي، بايد په فعاله توگه وڅېړل شي څو د هغو بنځينه کارکوونکيو شمېر چې د بېرنيو غبرگونو له پاره خوزښت ته ليوالی وي، زياتوالی ومومي. په دې کې پر هغو پالیسيو تمرکز شامل دی چې په ساحه کې ښځو ته کار آسانه کوي. د بېلگې په توگه د ښځې او ميرې او کورنيو گمارنه او يا د دې تضمین چې د محرومو کسانو له پاره پالیسي شته دي.

- د دې په پرتله چې مرستې په بېرني توگه نارينه وو ته وسپارل شي، بايد ښځې په فعاله توگه مرستې تر لاسه کړي. د نظر څرگندولو له پاره البته د دې په شمول چې ښځو ته په مستقیمه توگه د پېسو لېږد پر ښځو د جنډر پر بنسټ تاوتریخوالي کموي يا يې زياتوي، ښځو ته مستقیم وپش بالقوه مثبتې او منفي اغېزې او دا چې هغه په کورنۍ او د کورنۍ په تصميم نيونه کې د ښځو اقتصادي پياوړتيا له پاره څومره اغېزناکه دي، بايد لازيات شواهد راټول شي. بشر پاله ادارې همدارنگه دا تضمینوي چې د مرستو د وپش ځايونه بايد له کافي سرچينو سره تنظيم شي څو ښځې په کې گډون وکړای شي البته د ښځو او نارينه وو د جلا جلا لیکو د ترتيب په شمول.

- بايد بشر دوستانه فعالانو په تېره بيا د هغو بنسټونو ترمنځ يو ښه تفاهم موجود وي چې د جنډر پر بنسټ تاوتریخوالي پروگرامونو اړتياوو د ارزونې په برخه کې کاروي. څرگنده چې ښکاري، په کارځايونو کې ډېر پام فزيکي او جنسي تاوتریخوالي ته اړول کېږي چې دغه ستراتيژي د تاوتریخوالي نورو ډولونو لکه له وخت مخکې او جبري ودونو او له سرچينو او فرصتونو څخه د ښځو محرومولو ته پاملرنه کموي.

- په بشر پاله فعاليتونو کې د جنډر رول په اړه لاینه پوهاوي ته اړتيا ده څو منفي بحثونه او فرضيې رد شي. د دغه حقيقت په پام کې نيولو سره چې دغه فرضيې تر ډېره له اوسنيو اطلاعاتو سره په ټکر کې دي. د شواهدو پر بنسټ ستراتيژي کيدی شي ځانگړې اغېزمنتيا ولري.